

viibinud, teinud oliwad. Kui suur võitja viimales oma efsitust märkas, pööras ta 6. oktoobril tagasi minema. Sellel teel sai ta suur sõjavägi osa, suurelt osalt kõll tõlma ja nälja töötu, aga ta Wene vähvad kaasad suigutasiwad Brantsuse järeliwagedest tuhanded armale. Tuhandeid Brant. suje sõjalasi uppus ta 15. nov. Beresina jõest üleminekul ära. Suurest sõjaväest jõudsivad ainult riismed Sakhamaal, 300,000 sõjalast oliwad Venemaa lagendistudele jäanud.

Kuid suur sõjalane ei mõteluudki allaandmisse peale. Osa sõjaväge seisid tal veel Sakhamaal tagawara wäeks ja Wene. maalt põgenedes hakkas Napoleon kohre uut sõjaväge foguma. Peagi oli tal jälle launis juur hulg mehi lipu all, keda 170,000 ümber loeti. Kuid nüüd lõiwas Preisi, Austria ja Rootsi Venemaa nõusse ja hakaasiwad ühiseks „riikide riikide - waenlast“ limbutama. Napoleon võitis veel ford ühendatud väed 15.—18. aprillini Dresdeni all, kuid kuuldas rahwaste lahingus Leipzigi juures, mis Dresdenist üle 100 versta eemal, laotatud 4., 6. ja 7. vkt. 1813 täiesti. Oli ta nüüd üliõudim lepingusse astunud riikide sõjavägede fäes, seist nendel loeti 300,500 meest, kuna Napoleonil pea poolt wähem sõjalasi oli. Kõrku jõdisevad selles kuuljas lahingus pea pool misjoni inimest, kelledele 2000 suurtülli tarvitada oli. Brantslased võitlesivad waprasti vastu, ja esimeisel pääewal oli ta õnn nende pool, nii et Napoleon juba vasta. lised lõödud arwas olema. Kuid nüüd tuli lange Preissi kindral Blücher appi, ja brantslased kaotasiwad täiesti. Lahing oli hirmus. Rohad võideti ja kaotati ford ühe ford teise vastaliise poolt. Nole suurtüffide mürin kuulutas surma ja hukatuuse talgut laugele eemale ja kui lahing lõpnud, siis tuli awalikult, et Napoleon oma 170,000 mehest ainult 90,000 üle Saale jõe tagasi oli juutnud viia. Tema sõjaväest oliwad langenud: 1 marshal (poole sõjavägede juht Würst Boniatowsky), 4 kindrali ja 20,000 alamaid. Haavata saiwad: 4 marshali, hulg kindralisi ja ohvitserisi. Wangi langeasiwad kaks korpuskindrali, Sakseni funingas, 20 diivisioni- ja brigadelindrali ja 40,000 alamiwaelist, kellede hulgas 20,000 haavatud. Et nii palju wangis langes, tulid sellest, et efsituse töötu taganemisel jõe sild enneagu õhku lasti, kusjuures juur hulg soldatisi jõtsse ära uppus. Brantslastelt võeti 325 suurtüffi ära, peale selle veel hulg püssisi ja sõjamoona.

Mit sari siis Napoleon „rahwaste lahingus“ raske lõogi, kuid ta västalisted kaotasiwad palju. Wene keiser Aleksander I.

adjudant A. Michailowsky-Danilevsky loeb omas 1813 aasta sõjamälestuste raamatus kavuse juuruje järgmistes arvudes üles:

300,000 mehest, kes võittusest osa võtsivad, oliwad kas surnud eht haavatud: 21 kindrali, 1800 ohvitseri ja 45,000 alamiwaelist, nende hulgas 22,000 menelast, 15,000 preislast, 8000 austrialast ja 300 rootslast. Kõrge rohkem oliwad siis menelased kaotanud, kellede juures keiser Aleksander I. isiklikult viibis.

Kõll ei olnud sellega veel Napoleoni võim täitja murtud ja lepinglaajed pakkusiwad talle Brantsuse piiril seisides veel korraks omalt poolt rahu, millest aga lange sõjalane kuuldag ei tahtnud. Kuid ta õnnepäike oli weerenud, usaldus ta vastu kodumaa langenud ja nii võtsivad ühendatud leping. Laste sõjaväed 1814 a. fewadel Parisi marsšida, siis vägemees Brantsuse trooni läest äraandma sunniti. 20. apr. 1814 jättis Napoleon siis omaid waprad sõjalased jumalaga, et Elba saarele wangi minna. Kuid siit põgenes ta 1815 ära ja astus teist korda Brantsuse seisri troonile, siis veel 100 päeva walitjes, kuni õnnetu Waterloo lahing, milles teda preislaajed ja inglased lõiwasid, tema võimu lõpuks murdusid. Ta viidi nüüd langele Atlanti mere üksikule Helena saarele, siis ta wangina 1821 suri.

Napoleoni uuendused ja forraldused, mis ta Europas sisiseeadis, kaotati kõll järgnevall tagurjuhe ajal suuremal osalt ära, kuid uued aated, nimelt talupoegade wabakslajkmine pärisorjusest jne. tungisiwad istagi edasi. Rahwad näginud ära, et troonid nii fölikumatad ei ole, kui enne arvati ja nüüd hakati pea igal pool walitsustelt uuendust nõudma, misledele ta enamalt jaolt väestu tuldi. Napoleon oli ajaloo käigu peale suuresti mõjunud ja seda mõju ei suutnud „rahwaste lahing“ Leipzigi juures, ega ta Waterloo lahing muuta. Tema võim langes, aga paljud ta forraldused festawad tänani edasi, nimelt ta tema wäljaantud seadused, mis Brantsusemaal, Lääne-Sakhamaal ja Belgias tänani veel makswad on.

Suure mehe kõlmast rahust õnne- ja õnnetuse pääwil jutustatakse paljugi. Mii on ta Leipzigi lahingus taganemisse ajal rahulikult maganud ja oma kaotusest pärast nagu iga-pääwajest asjast kõnelemud. Tema oli kehastatud ajalugu iise ja waewalt näeb maailm kõll jarnast fangelaast veel, kelles kõik ühendatud oli: waprus, tarlus, aunahnu, fangetaelus, osavus ja julgus.